

Profesoriaus dr. Romo Pakalnio 80-metis – Jo artimųjų, bendražygių ir mokinių širdyse

Garbingas profesorius dr. Romo Pakalnio 80-mečio Jubiliejus šiais metais itin ramus ir santūrus. Ilgai laukta ir profesorius mintyse kruopščiai planuota spalvinga šventė mums taip ir liko paslaptimi, kurią nusinešė ankstyvas 2020 m. rugsėjo 20-osios rytas, užpūtęs mokslininko, kraštovaizdžio ekologo, gamtininko, aplinkosaugininko, pelkių tyrėjo ir atkūrimo iniciatoriaus Lietuvoje, miškininko, visuomenininko, reiklaus ir plačių pažiūrų Kolegos, išradingo ir kantraus Mokytojo prof. dr. Romo Pakalnio gyvybės liepsną.

1941 m. sausio 1-ąją (nors dokumentuose įrašyta sausio 4-oji) Kirkilų kaime (Utenos r.) į pasaulį atėjęs berniukas gyvenimo patirties, išminties, darbštumo ir atkaklumo nuo mažens sėmėsi iš savo tėvų ir gimtojo kaimo šviesuolių, kantrumo ir santūrumo mokėsi iš gamtos, žinių – iš rankose itin pagarbiai laikomų knygų, o iškalbos meno paslaptys, matyt, buvo Likimo pašnibždėtos ir vėliau paties itin subtiliai lavintos. Baigęs Sudeikių septynmetę mokyklą ir būdamas vos trylikos, Romas pradėjo studijas Vilniaus miškų technikumė, kuriame ne tik mokėsi, bet ir dirbo. Anuomet būdamas toli nuo namiškių, Romas išsiugdė savarankiškumą ir stiprų atsakomybės jausmą, lydėjusius jį visą gyvenimą.

1963 m., su pagyrimu baigęs mokslus Lietuvos žemės ūkio akademijos Miškų ūkio fakultete ir įgijęs miškų ūkio inžinieriaus specialybę, Romas Pakalnis pradėjo dirbti Šeduvos, vėliau – Radvilonių girininkijoje, Jonavos miškų ūkyje. 1971 m., baigęs Lietuvos mokslų akademijos (Lietuvos MA) Botanikos instituto aspirantūrą, jis apgynė mokslų kandidato disertaciją „Svarbesniųjų ežeringo kraštovaizdžio komponentų dinamikos ir ekologinio optimumo tyrimai“ ir daugelį metų skyrė moksliniams tyrimams dirbdamas Botanikos instituto Kraštovaizdžio ekologijos laboratorijoje, nuo 1981 m. buvo laboratorijos vadovu, 1984–1989 m. – Lietuvos MA Botanikos instituto direktoriaus pavaduotoju moksliniam darbui, 1989–2002 m. – Botanikos instituto direktoriumi. Nuo 2010 metų profesorius dirbo Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos sistemoje, dalyvavo Lietuvos gamtos fondo vykdomų pelkių atkūrimo projektų veiklose, tapo vienu VŠĮ „Pelkių atkūrimo ir apsaugos fondas“ steigėjų.

Visą gyvenimą profesorius Romas Pakalnis siekė dirbti savo kraštui, sakydamas, kad „... bet kokio režimo sąlygomis žmogus gali rasti terpę, kurioje gali auginti ir stiprinti savo kraštą, tegul ir svetimo priespaudos kamuojamą.“ Per aktyvų mokslininko ir kompetentingo eksperto gyvenimą Romas Pakalnis dalyvavo svarbių Lietuvai objektų (Ignalinos AE, tarptautinės

PROFESORIAUS
DR. ROMO
PAKALNIO
80-METIS

jūrų perkėlos, Kruonio HAE, Jonavos „Azoto“, Klaipėdos naftos terminalo, Vilniaus bendrojo plano, Kuršių nerijos nacionalinio parko bendrojo plano, naftos verslovės D-6, suskystintų dujų terminalo ir kitų projektų) ekologinėse ekspertizėse, vertino SSRS karinių bazių padarytus nuostolius Lietuvos gamtai „Aš laimingas, kad dalyvavau ginčiuose dėl svarbių Lietuvai objektų“, – teigė mokslininkas. Jis buvo vienas Gamtinio karkaso idėjos plėtotojų, Lietuvos prisijungimo prie Europos kraštovaizdžio konvencijos iniciatorių ir Lietuvos kraštovaizdžio politikos autorių. Kartu su bendraautoriais Jis dalyvavo rengiant svarbius Lietuvos valstybės raidai dokumentus (Sąjūdžio programą, Kompleksinę gamtos apsaugos schemą, Lietuvos švietimo reformos koncepciją ir bendrąsias programas, Biologinės įvairovės išsaugojimo strategiją ir veiksmų planą, Aplinkos apsaugos, Saugomų teritorijų, Aplinkos monitoringo ir kitų įstatymų projektus), kuriant Lietuvos saugomų teritorijų sistemą, yra parašęs daugiau kaip 220 mokslo ir mokslo populiarinimo straipsnių ekologijos, gamtosaugos ir aplinkosaugos klausimais. Romas Pakalnis dirbo pedagoginį darbą Lietuvos edukologijos ir Šiaulių universitetuose, kur dėstė kraštovaizdžio ekologijos ir darnaus vystymosi dalykus.

Subtilaus humoro jausmo aukštaičio Romo Pakalnio gyvenimas aprėpė neįtikėtinai daug sričių: domėjosi mokslo ir švietimo naujovėmis, gamtos ir kultūros paveldo išsaugojimo problemomis, tautinės savimonės ir gimtosios kalbos puoselėjimu. Dr. R. Pakalnis buvo Vilniaus gamtos apsaugos draugijos pirmininku, tarptautinės programos „Žmogus ir biosfera“ Lietuvos nacionalinio komiteto sekretoriumi ir pirmininko pavaduotoju, Lietuvos mokslininkų sąjungos bei Lietuvos nacionalinės darnaus vystymosi komisijos nariu, Lietuvos botanikų draugijos prezidentu, Valstybinių mokslo institutų direktorių konferencijos pirmininku, Lietuvos švietimo tarybos pirmininku, Eugenijos Šimkūnaitės labdaros ir paramos fondo prezidentu, Lietuvos radijo ir televizijos tarybos nariu ir pirmininku, Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos pirmininku, Nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos pirmininku, Gamtos tyrimų centro Mokslo tarybos pirmininku, Uteniškių klubo „Indraja“ valdybos nariu, sambūrio „Patirtis“ nariu ir pirmininku, Tarptautinės pelkininkų draugijos ir daugelio kitų organizacijų nariu.

Ankstyvoje vaikystėje gimtojoje sodyboje patirtas siaubas ir visą gyvenimą lydėjęs kraują stingdantis prisiminimas, kai tavo akyse sovietinio režimo propaguotojai prie sienos pastato Mamą ir grasina ją sušaudyti, skaudūs Lietuvos žmonių trėmimų išgyvenimai, asmeniškai patirtas Sovietų Sąjungos Valstybės saugumo specialiosios tarnybos „karštas kvėpavimas į nugarą“, Baltijos sesių šalyse kylanti nepriklausomybės susigrąžinimo idėja ir neabejotinai daugiau svarių priežasčių paskatino Romą aktyviai įsitraukti į visuomeninio judėjimo Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio veiklas. 1988 m. birželio 3 d. susirinkime, vykusiame Mokslų akademijos salėje, dr. Romas Pakalnis buvo išrinktas Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio Inicijatyvinės grupės nariu. Romas teigė, kad „Valstybę gali sukurti tik kurianti ir dirbanti visuomenė, o ne dejuojantys ir verkiantys. Darykim, nes mūsų pareiga kurti.“ Gerokai vėliau, jau 2018 m. vasario 16 d. išvakarėse Profesorius rašė „... esu be galo laimingas, kad turėjau galimybę dalyvauti kuriant ir atkuriant mūsų valstybės pamatus. Aš žinau, kaip buvo rengiami Lietuvos įstatymų projektai. Būdami nelaisvoj Lietuvoj, mes kūrėme ir sukūrėme LAISVOS LIETUVOS ĮSTATYMŲ pagrindus (tarp jų ir modernios Lietuvos Aplinkos teisės pagrindus). <...> Darbas vakarais, po darbo iš tikrųjų be atlyginimo, tik su saugumiečių parengtu Sąrašu veikėjų, kurie turėjo būti likviduoti Maskvos pučo sėkmės atveju...“ Taigi Profesorius nedejavo, bet nuoširdžiai dirbo savo kraštui, neretai per mažai savęs palikdamas šeimai.

Pastaruosius penkiolika metų prof. Romas Pakalnis, dirbdamas Botanikos institute, vėliau – Valstybinėje saugomų teritorijų tarnyboje ir Lietuvos gamtos fonde, daug dėmesio

PROFESORIAUS
DR. ROMO
PAKALNIO
80-METIS

skyrė Lietuvos pelkių apsaugai bei jų atkūrimui. Pelkių likimas Romui Pakalniui rūpėjo nuo pat darbo Botanikos institute pradžios. 1968 metais, kartu su tuometiniu Mokytoju ir Kraštovaizdžio ekologijos laboratorijos vadovu prof. Kazimieru Eringiu, parengė miš-

kingos Polymos pelkės (Utenos r.), kurią sovietines melioracijos vajuos metu buvo numatyta nusausti ir taip išplėsti kultūrinių ganyklų plotus, apsaugos rekomendacijas. Būtent šių rekomendacijų dėka mokslininkų grupė sugebėjo paveikti tuometinius funkcionierius ir melioracijos projektas buvo pakeistas, o centrinė pelkinio komplekso dalis (apie 9 ha) buvo išsaugota.

Ypatingą vietą Profesorius širdyje užėmė Nemuno deltoje plytinti Aukštumos aukštapelkė (Šilutės r.) ir jos ekologinės būklės pagerinimo ir atkūrimo klausimai. Dirbdamas Botanikos instituto Kraštovaizdžio ekologijos laboratorijoje, profesorius inicijavo pirmuosius hidrologinio režimo atkūrimo darbus Aukštumos aukštapelkėje, sukurdamas sistemą, kaip sumažinti neigiamą durpių kasybos poveikį Aukštumos telmologinio (pelkių) draustinio būklei. Prof. dr. Romas Pakalnis kartu su kolegomis iš Lietuvos gamtos fondo dalyvavo įgyvendinant LIFE programos projektą „Aukštumos aukštapelkės atkūrimas Nemuno deltos regioniniame parke“ (2013–2017 m.). Dar rugpjūčio mėnesį profesorius apgailestavo, kad dėl sutrikusios sveikatos ir 2020-aisiais pasaulyje nepalankiai susiklosčiusių aplinkybių Jis taip ir neaplankė Aukštumos, bet tikėjo, kad dar aplankys... Dar 2018-aisiais per konferenciją Gardine susirinkusiems pelkių tyrėjams Romas Pakalnis sakė: „Gyvenimas labai trumpas... O pelkes reikia išsaugoti dar ir dėl to, kad galėtum prisėsti ant kiminių kimso ir pagalvoti kur tu skubi...“ Gyvenimas tikrai labai trumpas...

Šiandien, Profesoriaus Romo Pakalnio Gimimo dieną, mes neskubame ir dėkojame Jam už suteiktas žinias ir iškeltas mokslo idėjas, mokėjimą suburti bendraminčius, už tą neįtikėtinai subtilų humoro jausmą, kantrybę, optimizmą ir nesenkantį tikėjimą mūsų Tauta ir Valstybe!

Jūsų Gimtadienį švenčiame savo širdyse!

Kviečiame prisiminti profesorių dr. Romą Pakalnį ir dar kartą pažiūrėti TV laidą iš apybraižų ciklo „Lietuvos gamtininkai kūrėjai“ –

<https://www.youtube.com/watch?v=Ql3TflQtx3E>

Dr. Jūratė Sendžikaitė

PROFESORIAUS
DR. ROMO
PAKALNIO
80-METIS